

EESTI AJALOOLISTE HOONETE ÜMARLAUD

Muinsuskaitseamet

Kultuuriministeeriumi kultuuriväärtuste osakond

31.märts 2026

Muinsuskaitse Nõukogu

EAHÜ 11.märts 2026.a kohtumise järeltegevused, kaasamisprotsess ja ehitismälestiste inventuur

Lp. Marilin Mihkelson
Muinsuskaitseameti peadirektor

Pöördun Teie poole Eesti Ajalooliste Hoonete Ümarlause (EAHÜ) koordinaatorina seoses 11. märtsil toimunud ümarlause kohtumisega, kus osalesid mälestiste omanike esindajad ning ametnikud Muinsuskaitseametist, Kultuuriministeeriumist ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumist, Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku, Kaitseliidu, Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja Eesti LEADER Liidu esindus.

Kuigi kohtumine oli suunatud dialoogile, on EAHÜ sunnitud väljendama muret jätkuva infovahetuse puudumise ja kaasamisprotsessi näilisuse üle. Täna on kohtumisest möödunud kolm nädalat, kuid mälestiste omanike katusorganisatsioonidele ei ole laekunud sisulist tagasisidet alljärgnevates kokkulepitud küsimustes:

1. Eesti muinsuskaitse olemus ja visioon ning dialoogi puudumine

11. märtsi koosolekul juhtisime tähelepanu vajadusele algatada laiapõhjaline diskussioon muinsuskaitse pikaajalise visiooni üle, kuid tänaseni puudub meil ameti tagasiside selle ettepaneku osas. EAHÜ hinnangul valitseb valdkonnas visioonivaakum – pärandi temade nähtavus kultuuripoliitikas, riigieelarves ja meediapildis on vähenev ning valdkond on marginaliseeritud. Seejuures ei pane valdkondlikke muinsuskaitsealaseid teemakäsitlusi tähele ega kaasa kultuuripärandit käsitlevaid valdkondi teised ministeeriumid oma arengudokumentides.

MKA haldusvõime ja eelarve pikaajaline kärpimine on kaasa toonud pärandi tervikliku vaate puudumise. Üldine tunnetus on, et kultuuripärandit kaitstakse „kellegi eest“, mitte „kellegi jaoks“. EAHÜ kutsub üles:

- Asuma tegelema pikaajalise pärandipoliitika visiooniga, mis määratleb, kuidas ja milleks tagatakse Eesti väärtuslikuma osa säilimine ja arendamine, mitte ainult menetlemine.
- Suurendama pärandi nähtavust ja tegelema järelkasvuga (lapsed, noored), keda tänane tegevusetus ja “nutimaailm” pärandi tulevaste omanikena valdkonnast eemale tõukab.

EESTI AJALOOLISTE HOONETE ÜMARLAUD

2. määruse nr 22 „Mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise säilitamise toetamise tingimused ja kord” muutmine

EAHÜ on esitanud oma esmased kommentaarid määruse „Mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise säilitamise toetamise tingimused ja kord” muutmise eelnõule juba 2024. aastal.

Soovime teada, millises faasis on uue korra vormistamine, kuidas on arvestatud omanike esindusorganisatsioonide sisendit ning milliseid samme astub amet toetuste jagamise läbipaistvuse ja objektiivsuse suurendamiseks?

3. Ehitismälestiste inventuuri läbiviimine ja omanike kaasamine

EAHÜ-le on laekunud infot, et käimasoleva ehitismälestiste inventuuri (nimekirjade korrastamine) käigus on tehtud esmaseid ettepanekuid mälestiste registrist väljaarvamiseks ilma vastavate kinnistute omanikega kontakti võtmata või neid protsessi kaasamata.

Kuigi menetluslikult võib selline lähenemine tunduda ametile ajasäästlik ja ökonoomne, on see omanike vaates aktsepteerimatu ning vastuolus **avatud valitsemise partnerluse** põhimõtetega. Mälestise staatuse muutmine on olulise mõjuga otsus, mis peab haldusmenetluse hea tava kohaselt algama dialoogist omanikuga, mitte talle tagantjärele fakti teatamisega olenamata seejuures mälestise füüsilisest või tehnilisest seisukorrast. Soovime teada, millise käitumismudeliga planeerib MKA inventuuri jätkata ja kuidas tagatakse omanike põhiseaduslik õigus olla oma vara puudutavates menetlustes kuulatud ja kaasatud?

4. Ettepanek reaalseks partnerluseks

Kohtumisel pakkusime välja koostöövormi: kutsuda EAHÜ ja teised omanike katusorganisatsioonid "laua taha", et pakkuda MKA-le vahetut sisendit ning vältida hilisemaid kulukaid vaideid ja usalduskriise.

Jäi kõlama, et Muinsuskaitseametile on pakutud koostöövorm vastuvõetav.

EAHÜ koordinaatorina ootan hiljemalt 13.aprilliks Teie ettepanekut järgmiseks kohtumiseks.

Pärandi säilimine on võimalik vaid ametkonna ja omanike usalduslikus koostöös, mitte kabinetivaikuses tehtud otsuste kaudu.

Lugupidamisega

Tõnu Kiviloo

Eesti Ajalooliste Hoonete Ümarlaura koordinaator

5111099

eahumarlaud@gmail.com

EAHÜ liikmed

Eesti Mõisakoolide Ühendus

Eesti Mõisate Ühendus

Eesti Kirikute Nõukogu

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

SA Virumaa Muuseumid – Linnuste Ümarlaud

ICOMOS Eesti

Eesti Muuseumide Liit

SA Eesti Vabaõhumuuseumi – Maaarhitektuuri keskus Elo Lutsepp, esindaja

Tõnu Kiviloo, juhatuse esimees

Jaanus Kiili, president

Vilver Oras, EKN täitevsekretär

Anti Toplaan, piiskop

Viljar Vissel, juhatuse liige

Ave Paulus, esinaine

Rita Valge, esindaja